

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

/проф. Борис БУНЧУК/

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
виробничої практики студентів

АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Культурологія»

Спеціальність 034 Культурологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма асистентської практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Культурологія», спеціальності 034 Культурологія, другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 7 від «30» червня 2021 р.).

Розробник: **Возний Ігор Петрович**, доктор історичних наук, професор

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

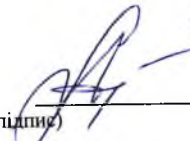
Завідувач кафедри філософії та культурології

(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради філологічного факультету

(підпис)

Алла АНТОФІЙЧУК

Пояснювальна записка

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах практична підготовка студентів вищих навчальних закладів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Практична підготовка має на меті набуття студентом основних професійних навичок і вмінь. Проведення практичної підготовки студентів регламентується Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим Наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93, зі змінами, згідно з наказом Міністерства освіти України від 20 грудня 1994 р. № 351. Практика здійснюється відповідно до Концепції практичної підготовки фахівців у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича.

Практика студентів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки фахівців у вищих навчальних закладах і проводиться на сучасних підприємствах і організаціях різних галузей господарства, освіти, охорони здоров'я, культури тощо. Програма є основним навчально-методичним документом, який визначає зміст практики зі спеціальності 034 «Культурологія». Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації навчальної підготовки, системності, безперервності і послідовності навчання студентів. Згідно з навчальним планом, практика – один із найважливіших видів навчальної роботи. Вона покликана оптимально підготувати майбутніх фахівців до практичної роботи, підвищити їхній професійний рівень. Згідно з планом, на другому курсі передбачено проведення асистентської (3 семестр) практики тривалістю 270 год. (9 кредитів). База практики – ЧНУ імені Юрія Федьковича. Практика покликана закріпити та поглибити знання, здобуті студентами у процесі теоретичного навчання, сформувати й удосконалити навички виконання професійних завдань.

Програма практики адаптована до дистанційної форми навчання, а тому у разі запровадження надзвичайної ситуації, практику можна проводити в дистанційному режимі з корегуванням та додатковими уточненнями баз практик, алгоритму її проходження, форм контролю за виконанням основних завдань та моніторингу досягнутих результатів.

МЕТА І ЗАВДАННЯ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Якісна підготовка студентів вимагає поєднання теоретичних знань майбутніх магістрів з умінням розв'язувати питання практичного характеру, підвищення рівня виробничої підготовки.

Мета асистентської практики – практичне оволодіння системою поглиблених спеціальних знань та умінь інноваційного характеру для розв'язання проблемних професійних завдань, закріплення та поглиблення теоретичних фахових знань, опанування методів науково-дослідної роботи, професійних прийомів і навичок у сфері педагогічної діяльності та вмінь творчо застосовувати отримані знання у майбутній професійній, організаторській і суспільній діяльності.

У відповідності до вимог МОН України магістр повинен досконало володіти своєю спеціальністю, мати широку наукову і практичну підготовку, бути вмілим організатором, здатним на практиці застосовувати принципи наукової організації праці, уміти працювати з людьми.

Метою проходження асистентської практики є використання в практичній роботі отриманих базових знань, професійних умінь і навичок проведення культурологічних досліджень. Рівень професійних завдань обумовлюється вимогами наукової практики, а також академічною і професійною мобільністю. Практика проводиться з метою підготовки студентів до виконання обов'язків викладача культурологічних дисциплін і здобуття кваліфікації магістр.

Метою асистентської практики є:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, набуття навичок їх використання у навчально-виховній роботі;
- набуття і вдосконалення умінь і навичок самостійного планування заходів з використанням необхідної методичної літератури;
- набуття навиків самостійного проведення роботи – навчальної і виховної – зі студентами з урахуванням їх індивідуальних особливостей;
- поглиблення інтересу до науково-дослідної роботи, до пошуку найбільш ефективних інноваційних методів навчання і виховання, набуття навиків виконання науково-дослідних робіт у сфері культурології.

Завдання асистентської практики:

- сформувати у студента практичні навички педагогічної діяльності у сфері культурології;
- ознайомити з організацією роботи навчального закладу, до якого прикріплено практиканта, його функціями і структурою;
- закріпити, систематизувати і розширити знання з фахових дисциплін;
- навчити цілеспрямовано спостерігати, глибоко аналізувати навчальну та виховну діяльність викладача та практикантів;
- навчити студентів самостійно проводити роботу в навчальному закладі та з батьками студентів, позааудиторну роботу з предмета, знаходити шляхи творчого втілення основних завдань виховання;
- сформувати у студентів практичні навички психологічного вивчення особистостей студентів, їхніх пізнавальних інтересів, взаємин у колективі з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, здійснювати індивідуальну виховну роботу;
- стимулювати інтерес студентів до вивчення спеціальних та педагогічних наук, до науково-педагогічної роботи, розвитку своїх педагогічних здібностей, виховувати любов до професії педагога;
- виховати потребу систематичного оновлення знань та їх творчого застосування у професійній діяльності;

- залучити студентів до реалізації набутих знань у навчальному закладі, організації та проведенні різноманітних культурологічно-виховних заходів;
- виконувати індивідуальні завдання пошукового та наукового спрямування;
- оволодіти поглибленими знаннями, уміннями інноваційного характеру та навичками науково-дослідної та навчально-виховної діяльності за спеціальністю «Культурологія».
- У процесі проходження асистентської практики студенти мають не лише перевірити й закріпити теоретично спеціальні знання за фахом, педагогіки, психології, методики викладання, але й опанувати багатогранні аспекти роботи навчального закладу, колективу студентів, оволодіти практичними прийомами і методами навчально-виховної роботи. При цьому особлива увага приділяється опануванню передового досвіду проведення занять.

Бази практики

Усі види практики студентів забезпечені відповідальними навчально-виробничими матеріалами. Для студентів спеціальності 034 «Культурологія» розроблені наскрізні програми практичної підготовки. На кожну практику студент отримує індивідуальне завдання такого змісту, щоб матеріали практики були використані для дослідницького проектування.

Бази практики підібрані за освітнім профілем здобувача освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» для культурологів – ЗВО де читаються відповідні курси.

Пререквізити. Предмети з обов'язкового циклу рівня підготовки «магістр», передбачені на 1-2 роках навчання.

Результати навчання:

У результаті проходження практики студенти повинні знати:

- зміст робочих програм і підручників з культурології;
- зміст і прийоми роботи з основними видами методичних вказівок, призначених для викладачів;
- зміст та організацію навчально-виховного процесу.
- основні напрямки роботи факультету (кафедри), на базі якого проводилася практика;
- організаційні основи діяльності, прийоми і методи роботи кафедри;
- посадові обов'язки керівників відділів та інших структурних підрозділів факультету та кафедри;
- методичні документи факультету (кафедри);
- прийоми педагогічної майстерності

Вміти:

- складати плани проведення занять з культурологічних дисциплін, план роботи куратора, керівника предметного гуртка тощо;

- проводити заняття різних типів;
- підбирати матеріал для занять, використовувати його на заняттях та під час проведення позааудиторних заходів;
- вирішувати на заняттях не тільки навчальні, а й розвиваючі та виховні завдання, організовувати і скеровувати самостійну роботу студентів, проводити індивідуальну і диференційовану роботу, заняття з невстигаючими студентами;
- планувати і проводити різні форми позааудиторної роботи зі студентами (тематичні вечори, усні журнали, читацькі конференції, екскурсії, конкурси, бесіди на морально-етичні та інші актуальні теми, олімпіади та ін.);
- аналізувати заняття та масові заходи;
- вести різні типи навчальної документації.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Культурологія» (другий рівень вищої освіти) за спеціальністю 034 «Культурологія», галузі знань 03 «Гуманітарні науки», затвердженій Вченою радою ЧНУ імені Ю. Федьковича, протокол № від 202__ р., проходження Виробничої (навчально-технологічної) практики надає такі **програмні компетентності**.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність спілкуватися (усно та письмово) державною та іноземною мовою на рівні, що відповідає професійним потребам.
- ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 5. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК 6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності:

- ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури в українському та міжнародному контекстах.
- ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

Відповідно до освітньо-професійної програми «Культурологія» (другий рівень вищої освіти) за спеціальністю 034 «Культурологія», галузі знань 03 «Гуманітарні науки», затвердженій Вченою радою ЧНУ імені Ю. Федьковича, протокол № від 202__ р., **програмними результатами** Виробничої (документознавчої) практики є наступні:

- ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.
- ПРН 11. Мати навички організації та керівництва професійним розвитком осіб та груп у галузі культури.

Опис змісту робочої програми «Асистентської практики»

Загальна інформація

Форма навчання	Рік зпідготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	1	9	270							залік
Заочна											

Зміст завдань та оцінка якості виконання в балах

Практичні Модулі (блоки)	Основні види завдань, практичної діяльності	Оцінка (в балах)		Підписи керівників практики
		Максимально можливі	Фактичні	
1-й	Організаційна діяльність (оцінюють керівник практики, призначений профільною кафедрою та керівник від базової установи)	30		
	• Індивідуальна програма практики та її виконання	3		
	• Щоденне планування та щоденний аналіз виконаної роботи	5		
	• Відвідування бази практики або безпосередня участь у заходах базової установи за її межами (наприклад, виїзна засідання кафедри, тощо)	кожен день – 0, 8 балів (12 балів з розрахунку 15-ти роб. днів)		
	• Системне ведення поточної документації відповідно до вимог	5		
	• Участь у навчально-методичних семінарах, виробничо-педагогічна комунікація з керівником практики і профільною кафедрою, пунктуальність та креативність у підходах до проходження практики	5		
2-й	Аналітична діяльність (оцінює профільна кафедра)	30		
	• Загальна характеристика бази практики, ознайомлення з куратором та адміністрацією, з розпорядком дня, розкладом, режимом роботи, планом роботи бази практики, планом роботи кафедри і планом куратора вузу, відвідування занять та заходів у тій групі, до якої вони прикріплені, провідні напрямки	7		

	діяльності, її суспільно значуща роль та переваги (чи недоліки) для набуття фахових компетенцій, визначених метою, завданнями та навчальними результатами практики			
	складання індивідуальні планів проходження практики, де вказують, яку роботу в кожний із наступних днів практики вони будуть виконувати. Провідну роль в індивідуальних планах відіграє перелік пробних і залікових занять.	8		
	провести пробні заняття та обговорити їх з науковим керівником; скласти план-конспект двох залікових занять та провести їх (1 лекція, 1 семінарське (практичне заняття), оформити протоколи обговорення відкритих занять	6		
	скласти сценарій та провести виховний захід культурологічного спрямування, проаналізувати його.	4		
	скласти психолого-педагогічну характеристику окремого студента на основі індивідуального психолого-педагогічного спостереження, скласти психолого-педагогічну характеристику академгрупи.	5		
3-й	Виконання практичних завдань (оцінює профільна кафедра або призначений нею керівник практики)	40		
	Щоденник практики – оформлений згідно з вимогами, містить усю системну інформацію про хід та якість виконання завдань практики	12		
	Аналітичний звіт про результати практики, оформлений згідно вимог і містить усі складові, що є обов’язковими до виду документації практики. Підготовка звіту	12		
	підготовці статті для ЗМІ про роботу ЗВО:	4		
	Фото, відео та презентаційні матеріали, які підтверджують виконання завдань практики, увиразнюють її специфіку та підтверджують безпосередню участь здобувача вищої освіти у практичній діяльності базової установи або ж сфер її діяльності	12		
	Всього завдань – 14; балів –	100		

Форми оцінювання практики

Форма підсумкового контролю – захист практики. Оцінка з навчальної дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Бали нараховуються за різні види навчальної роботи, а потім збираються за накопичувальною системою.

Навчальні досягнення здобувачів виробничої практики (в закладах культури) оцінюються за модульно-рейтинговою системою. Кожний модуль включає бали за поточну роботу здобувача виконання самостійної роботи, а також ведеться безпосередній контроль на місцях практики, опосередкований контролю шляхом перевірки та аналізу пакету документації та шляхом проведення підсумкової співбесіди з студентом щодо результатів проходження виробничої практики. Береться до уваги при оцінюванні підсумкова оцінка на базі практики (характеристика з бази практики), оцінка методиста з кафедри (перевірка звітної документації), оцінка під час роботи на підсумковій конференції (захисті). Підсумковий контроль знань здійснюється після завершення виробничої практики, здачі документації та захисту на підсумковій конференції (захисті) з презентацією. За перелічену поточну роботу (звітна документація, оцінка бази практики) студент може отримати максимально **60 балів**. На захисті – **40 балів** (максимально), загалом – **100 балів** (максимально). У ході проходження практики за сумою балів визначаються: поточний, модульний, рубіжний (заліково-екзаменаційний) і підсумковий рейтинги. **Захист** проводиться в усній формі. **Підсумковий рейтинг** – це сума балів, одержаних студентом за всі види роботи під час проходження та захисту навчально-технологічної практики.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ
ЗГІДНО З ВИМОГАМИ МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЇ І КРЕДИТНО-
МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ:**

- **ступінь** виконання студентами завдань практики;
- **якість** знань, проявлених під час практики та їх відображення у звітній документації;
- **рівень** сформованості умінь та навичок практичної роботи студентів як майбутніх фахівців.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (40-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним

		повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання
--	--	---

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА ВИДАМИ РОБОТИ ТА ФОРМАМИ КОНТРОЛЮ

Оцінка здійснюється за шкалою від 0 до 100 балів.

- 100-90 балів..**Студент розкриває результати практики змістовно, виділяючи та підкреслюючи власний внесок як практиканта. Він підкріплює доповідь описом отриманих навичок щодо складання навчальних і робочих програм та проведення відповідних занять. Надаються аналітичні висновки щодо отриманих результатів. Звіт має чітку та логічну структуру, відповідає прийнятим нормам та стандартам щодо написання звітів з проходження асистентської практики. Щоденник практики оформлений належним чином. Характеристика містить оцінку відмінно.
- 85-89 балів....**Практикант зосереджується тільки на загальному описі основних етапів практики. Обмежується загальною інформацією про досліджену дисципліну. Висновки мають описовий характер. Звіт має нечітку структуру, наявні невідповідності нормам та стандартам щодо написання звітів з проходження асистентської практики. Щоденник практики оформлений неохайно. Характеристика містить оцінку відмінно.
- 75-84 балів....**В процесі доповіді коротко характеризуються локальні елементи проведення практики. Аналіз інформації обмежується загальними прикладами. Висновки мають прозорий та узагальнений характер. Звіт носить описовий характер, наявні різнопланові недоліки в оформленні звіту з проходження асистентської практики. Щоденник практики оформлений неохайно та стисло. Характеристика містить оцінку добре.
- 70-74балів.....**Доповідь носить фрагментарний характер. Основні результати практики висвітлюються поверхово та стисло. Висновки не надаються. Звіт носить описовий та фрагментарний характер, наявні значні невідповідності нормам та стандартам щодо написання звітів з проходження асистентської практики. Щоденник практики оформлений неохайно, стисло та неточно. Характеристика містить оцінку задовільно
- 35-69 балів....**Висловлюється узагальнена позиція щодо проходження практики, яка не підкріплюється відповідними знаннями щодо асистентської практики. Звіт носить схематичний характер. Щоденник практики оформлений помилково. Характеристика

не надається.

1 -34 балів Стисла відповідь. Звіт описовий та оформлений з помилками.

Організація та керівництво практикою: права й обов'язки суб'єктів практикуму зі спеціальності

Наказом Ректора здійснюється скерування студентів на бази практики і призначення керівників практики від кафедри. Загальне організаційне, навчально-методичне та наукове керівництво практикою здійснюють завідувач кафедри філософії та культурології, науковий керівник практики та куратор академічної групи. Поточний контроль за її проведенням – керівник практики, який залучається із досвідчених викладачів кафедри. На місцях практики призначаються керівники практики від організацій (установ).

Робота студентів під час науково-виробничої практики організовується згідно з положенням ЧНУ про безперервну практичну підготовку студентів з урахуванням навчального плану та програми підготовки студентів ЧНУ зі спеціальності «Культурологія».

Керівник:

- готує проект наказу на проходження практики;
- визначає, а за необхідності уточнює (корегує) бази практики, підписує з ними контракти чи угоди щодо підготовки спеціалістів, вивчає при цьому їх готовність до прийняття здобувачів-практикантів і видає відповідне направлення;
 - до початку практики складає та доводить до відому студентів календарний план;
 - забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: інструктаж про техніку безпеки при проходженні практики (з обов'язковим складанням списку практикантів і їх особистим підписом), на настановному методичному семінарі проводить інструктаж про порядок проходження практики, надає студентам-практикантам необхідні документи та методичні рекомендації (направлення, програми, календарний план, індивідуальні завдання).
 - повідомляє студентів про систему форми та процедуру звітності з практики, яка затверджена кафедрою, а саме: надання письмового звіту про оброблені матеріали, оформлення виконання індивідуального завдання, підготовка повідомлення, доповіді, виступу;
 - представляє студентів керівництву бази практики та закріплює їх за керівниками від бази практики;
 - разом з керівниками від баз практики контролює забезпечення належних умов праці при проведенні практики;
 - контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде або організовує ведення табеля відвідування студентами бази практики;

- надає студентам-практикантам методичну допомогу у розв'язанні загальних та індивідуальних завдань, поставлених програмою практики;
- проводить консультації щодо питань виконання індивідуальних дослідницьких завдань та підготовки звіту й захисту її результатів;
- контролює ведення щоденників, аналізує поточні результати та якість виконання завдань практики;
- аналізує й оцінює подану студентами на затвердження документацію про проходження науково-виробничої практики;
- подає підсумкову характеристику, оцінку-відгук про виконану кожним студентом виробничу та дослідницьку роботу, формулює висновок щодо допуску до захисту та пропонує підсумкову оцінку результатів практики;
- у складі комісії бере участь у захисті студентами-практикантами результатів науково-виробничої практики;
- впродовж тижня з дня проведення захисту готує та подає на розгляд кафедри письмовий звіт про рівень та якість проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо використання отриманих результатів та поліпшення якості її проведення.

Керівник практики від бази практики

Права та обов'язки керівника від бази практики регламентуються договорами, укладеними між Чернівецький національним університетом імені Юрія Федьковича і базами практик (відповідно до форми, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 29 березня 2012 р., № 384 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 05 червня 2013 року, № 683).

Студент спеціальності «культурологія» при проходженні практики

1. Перед від'їздом на практику повинен:

- ознайомитись із навчальною програмою практики та порядком її проходження;
- оформити загальні відомості та календарно-тематичний план у щоденнику;
- пройти організаційний інструктаж з організації практики та інструктаж з техніки безпеки;
- отримати направлення на практику;
- вибрати теми індивідуального завдання, ознайомитись із порядком їх виконання.

2. Перед початком практики:

- пройти інструктаж керівника практики і отримати від керівника завдання для практики та консультації щодо форми проведення і оформлення звіту.

3. Під час проходження практики:

Ознайомитись із:

- процесом педагогічної діяльності і, зокрема, специфікою викладання культурологічних дисциплін у вищих навчальних закладах, що

- визначені базами практики;
- методикою формування навичок психологічного вивчення особистостей студентів;
- основними формами та методами організації виховного процесу;
- плануванням, обліком, звітністю роботи викладачів, методистів, специфікою викладання предметів культурологічного профілю, постановкою методичної роботи в навчальному закладі;

Взяти участь у:

- узгодженні планів роботи на весь період проходження практики з конкретним графіком виконання всіх видів робіт практики та проведення підсумкових занять;
- обговоренні з науковим керівником проведених пробних занять;
- обговоренні з науковим керівником, керівником від бази практики та іншими практикантами та викладачами кафедри проведених залікових занять (1 лекція, 1 семінарське (практичне заняття) та оформленні протоколів обговорення;
- заняттях своїх колег та викладачів навчального закладу, з метою набуття навичок самоаналізу;
- розробці сценарію та проведенні виховного заходу культурологічного спрямування;
- профорієнтаційній роботі серед студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти до вступу в магістратуру Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за спеціальністю 034 «Культурологія»;
- виробничих нарадах, засіданнях кафедри, зборах колективу, конференціях тощо.

У період практики студент повинен:

- своєчасно розпочати практику і розпочати виконання необхідних завдань;
- протягом трьох днів повідомити навчальний заклад про прибуття на практику;
- прибувши на базу практики, студент повинен подати керівникові від бази практики щоденник, пройти інструктаж з техніки безпеки і протипожежної безпеки, охорони праці, ознайомитись з робочим місцем бази практики та уточнити план проходження практики;
- ознайомитись з Правилами внутрішнього розпорядку бази практики (організації, установи), та суворо дотримуватися їх під час проходження практики, не допускати порушень трудової дисципліни.
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, індивідуальними завданнями і вказівками керівника;
- систематично вести документацію необхідну при проведенні практики і регулярно подавати її на перевірку керівникам практики;
- проявляти вихованість, етичну поведінку, ввічливість, професіоналізм;

- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно оформити звітну документацію про проходження практики подати її у встановлений термін керівнику практики і скласти залік.

Підсумки практики: оформлення результатів, звітність, їх презентація та захист

Після закінчення практики кожний студент обов'язково звітує про виконання загальної програми практики та індивідуальних завдань, для цього спочатку надсилає на ел. пошту кафедри такі основні документи:

- Оформлений належним чином щоденник практики (з відповідними відмітками про виконання завдань практики або поясненнями причин їхнього недовиконання) з аналізом роботи закладу культури і мистецтва; індивідуальне завдання з виробничої практики; 2 примірники календарного графіка проходження практики (1 – для студента й 1 – для керівника практики від підприємства); направлення на практику;

Письмовий звіт (пишеться у довільній формі), але обов'язково містить обґрунтування мети та виконання завдань практики, відображає специфіку проходження практики в дистанційному режимі (складнощі й переваги цієї форми проходження практики). У документі практикант розкриває зміст виконаної роботи, зазначаючи виконання/ невиконання індивідуальних завдань (якщо такі будуть визначені додатково у процесі практики (документальним результатом виконання студентом індивідуального завдання є реферат на відповідну тему обсягом до 20 сторінок (на аркушах паперу формату А4)), висловлює зауваження і пропозиції щодо покращення роботи закладу бази практики, покращення організаційно-методичного забезпечення проведення самої практики, побажання та пропозиції щодо покращення умов, змісту тощо системи і порядку проходження практики в дистанційному режимі. Звіт підписують керівники від бази практики та кафедри. Обсяг основної частини звіту (без титульної сторінки та додатків) повинен сягати 8-12 сторінок.

- Характеристику з місця бази практики, де характеризується рівень дисциплінованості студента, його морально-ділові якості, основні види виконаних робіт, оцінюється науково-виробнича діяльність студента. Характеристика має бути завірений у встановленому порядку: засвідчується підписом керівника практики від організації та скріплюється печаткою організації
- Відгук керівника від бази практики, що містить висновки про успішність і результативність виконання завдань практики, а також рекомендовану підсумкову оцінку.

У додатках студент-практикант подає:

- конспекти відкритих занять з культурологічних дисциплін (1 лекційного та семінарського (практичного));
- план-сценарій позааудиторного виховного заходу;
- протоколи обговорень проведених занять і позааудиторного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику студента;
- психолого-педагогічну характеристику групи

Захист практики може проводитися як у режимі офлайн, так і в режимі онлайн, але не пізніше, як за три робочі дні з часу кінцевого терміну практики (про дату і час захисту повідомляє завідувач кафедри або уповноважений ним куратор академгрупи, студенти якої проходили практику, шляхом оприлюднення письмового оголошення або створенням онлайн-події і запрошення до участі у захисті усіх студентів-практикантів, а також зацікавлених осіб (стейкхолдери, роботодавці, керівники баз практики або їх представники).

Студенту, який не здав звіт про практику або не виконав програму практики з поважних причин чи отримав негативну оцінку на захисті, може бути надано право проходження практики повторно, з перездачею практики за встановленою процедурою. Студент, який не виконав програму практики без поважних причин і отримав негативну оцінку по практиці в комісії, відраховується з університету.

Рекомендована література

Нормативні документи

1. Закон України «Про вищу освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
2. Збірник нормативних документів щодо Болонського процесу / уклад.: К.М. Левківський, З.І. Логвин, Н.Л. Губерська. Київ : ІПЗО, 2008. 166 с.
3. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
4. Наказ МОН України. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи № 943 16 жовтня 2009 року. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0943290-09#Text> (дата звернення 12.11. 2024)
5. Основні засади розвитку вищої освіти України у контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.) / за ред. В.Г. Кременя; Тернопіль : Вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка, 2004. 147 с.
6. Положення про організацію освітнього процесу у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Від 02 вересня 2024р. URL : <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu/> (дата звернення 12.11. 2024)
7. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Від 27 січня 2025 р. URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-provedennia-praktyky-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>
8. Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 21 грудня 2023 р. URL:

<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

9. Правила академічної доброчесності. *Нормативні документи ЧНУ* від 28 листопада 2016 р. URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/pravyla-akademichnoi-dobrochesnosti/>

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. Київ : Либідь, 2020. 560 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи: навчально-методичний посібник для викладачів, аспірантів, студентів магістратури. Київ : Кондор, 2012. 272 с.
3. Базелюк О.В., Спірін О.М., Петренко Л.М. та ін. Технології дистанційного професійного навчання. Методичний посібник. Житомир : Полісся, 2018. 160 с.
4. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. Київ : «Академвидав», 2011. 248 с.
5. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / за ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 203с.
6. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Навчальний посібник для студентів ВНЗ. Київ : ЦНЛ, 2020. 316 с.
7. Возний І.П. Методика викладання культурології у вищій школі. Навчальний посібник Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 206 с.
8. . Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підручник. – 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
9. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Шевченко Л.С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма Планер, 2013. 309 с.
10. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – 3-є вид. виправл. Київ : Академвидав. 2015. 304 с.
11. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
12. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ Ніланд ЛТД, 2015. 224 с
13. Карамушка Л.М., Іщук О.В. Психологія організаційної культури вищого навчального закладу (у контексті становлення професійної ідентичності студентів) : монографія. Київ; Запоріжжя : Кругозір, 2015. 276 с.
14. Кобаль В.І. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник / уклад. В.І. Кобаль. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
15. Кухаренко В.М., Березенська С.М., Бугайчук К.Л. та ін. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / за ред. В. М. Кухаренка. Харків : Міськдрук, НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

16. Литвин С.Х., Добровольська В.В. Підготовка дослідницького проєкту та презентація результатів наукових досліджень : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 268 с.
17. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О.В. Малихін, І. Г. Павленко, О.О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
18. Пальчевський С.С. Педагогіка: навчальний посібник. – 3-є вид. Київ : Каравела, 2018. 496 с.
19. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.
20. Полухтович Т., Каленюк О. Дослідження якісної характеристики діяльності викладачів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 55, Т. 2. С.290–294.
21. Полухтович Т., Каленюк О. Творча індивідуальність викладача. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 54, Т. 2. С. 262–267.
22. Стинська В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Івано–Франківськ, 2022. 180 с.
23. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. – 2-е видання, доповнене. Київ : «Академвидав», 2014. 456 с.

Додаткова

1. Будник О. Використання методик змішаного навчання у закладі вищої освіти. *Обрії*. 2018. № 1 (46). С. 4–11.
2. Вітвицька С. С., Андрійчук Н. М. Основи педагогіки вищої школи / *Fundamentals of Higher School Pedagogy*: Білінгвальний навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. 2-ге вид. перероб і доп. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2019. 312 с.
3. Дубасенюк О. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи*: монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 444 с.
4. Дудікова Л. Науково-дослідницька діяльність студентів як складова індивідуалізації навчального процесу. *Педагогічний альманах*. 2012. Вип. 16. С. 126–130.
5. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи : підручник. Київ : видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.
6. Кайдалова Л. Г., Науменко Н.В. Методика викладання у вищій школі: методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів вищої освіти. Харків, 2021. 46 с.
7. Кулик І.В. Педагогіка вищої школи та педагогічна майстерність викладача: методичні рекомендації. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 66 с.

8. Кожухар О.А. Інноваційні методи проведення занять : метод. посіб. Чернівці, 2017. 24 с.
9. Корміна Л. І. Методика викладання дисциплін за фахом у вищих навчальних закладах : методичні рекомендації до курсу. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 52 с.
10. Лігум Ю. Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в європейський освітній простір. *Педагогіка і психологія*. 2011. № 2. С. 22–27.
11. Прищак, М. Д., Залюбівська О.Б. Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі: курс лекцій. Вінниця : ВНТУ, 2019. 150 с.
12. Прокопів Л. Інформаційні технології в педагогіці: методичні рекомендації до самостійної роботи. Івано-Франківськ, 2013. 60 с.
13. Рябовол Л. Т. Компетентнісний потенціал суспільствознавчих предметів (за ключовими компетентностями). *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters: Collective monograph*. Vol. 2. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2021. С. 150–167.
14. Стинська В., Карпенко О. Тренінгові технології у практиці підготовки майбутніх викладачів закладу вищої освіти. *Людинознавчі студії*. Серія «Педагогіка». 2021. № 12 (44). С. 172–177.
15. Стинська В., Прокопів Л. Інноваційні методики викладання дисциплін у ЗВО в процесі магістерської підготовки. *Гірська школа українських Карпат*. 2020. № 22. С. 145–150.
16. Тренінгове навчання в закладі вищої освіти : навчально-методичний посібник / М. В. Афанасьєв, Г. А. Полякова, Н. Ф. Романова та ін. ; за ред. М. В. Афанасьєва. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 323 с.

Електронний ресурс

1. Законодавство в сфері освіти. *Національний інформаційний центр академічної мобільності ENIC UKRAINE* URL : <https://enic.in.ua/index.php/ua/systema-osvity/> natsionalna-ramka-kvalifikatsij
2. Методика підготовки лекційних занять у вищій школі. URL : <http://www.startpedahohika.com/sotems-968-1.html>
3. Міністерство освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua>
4. Нормативно-правові акти з реформування вищої освіти. *Інститут модернізації змісту освіти*. URL : <https://imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/normatyvna-baza/normatyvno-pravovi-akty-z-reformuvannya-vyschoji-osvity/>
5. Рябова Л. Модернізація системи шкільної суспільствознавчої освіти в Україні на основі європейського досвіду. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2023. Вип.10. С. 4–9. URL : https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/nauka/konf/tmns_102023_1c352.pdf
6. Шейгас М. П. Методичні рекомендації. Методика проведення лекційних занять. Житомир : Навчально-методичний центр цивільного

захисту та безпеки життєдіяльності Житомирської області, 2013. URL :
http://nmczhitomir.inf.ua/files/metodmater/Metod_Provedenna_lekc_zan.pdf

ДОДАТКИ
(МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ
ДОКУМЕНТАЦІЇ З АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ)

Приклад оформлення титульного аркуша

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

ЗВІТ
З ПЕДАГОГІЧНОЇ (АСИСТЕНТСЬКОЇ) ПРАКТИКИ

Студента(ки) 2-го курсу
групи 405 спеціальності
«Культурологія»
освітньо-професійної програми
«Культурологія»
другого (магістерського)
рівня вищої освіти

ПІБ

Керівник практики:
д.і.н., проф. Возний І.П.

Національна шкала _____
Кількість балів _____

Приклад оформлення змісту звіту

ЗМІСТ

Направлення на практику	2
Щоденник практики	3
Календарно-тематичний план асистентської практики	3
Графік проведення запланованих залікових занять	4
Розклад дзвінків	4
Список групи	4
Характеристика студента–практиканта.....	5
Творчий звіт студента–практиканта щодо проходження асистентської практики	6
План-конспект залікової лекції	7
Протокол обговорення залікової лекції	15
План-проспект залікового семінарського (практичного) заняття	16
Протокол обговорення семінарського (практичного) заняття	21
Аналіз відвідування занять однокурсників	22
Сценарій виховного заходу	23
Протокол обговорення виховного заходу	30
Психолого-педагогічна характеристика академічної групи	31
Психолого-педагогічна характеристика студента групи	32
Додатки	33

**Макет оформлення договору на проведення практики студентів
університету**

м. _____ « ____ » _____ 200_ р.

Ми, що нижче підписалися, з одного боку (зазначається повна назва навчального закладу) в особі (зазначається посада прізвище, ініціали відповідальної особи), що діє на підставі (зазначається назва статуту чи доручення), і з іншого боку (зазначається назва підприємства, організації, установи) в особі (зазначається посада прізвище, ініціали), який діє на підставі (зазначається назва статуту підприємства, розпорядження, доручення), уклали між собою договір:

Бази практики зобов’язуються:

Прийняти студентів на практику згідно з календарним планом:

№ п\п	Номер і назва спеціальнос ті	Курс	Вид практики	Кількість студентів	Термін практики	
					Початок	Кінець

Підписи сторін

Печатки

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року № 384

Місце кутового штампа
вищого навчального закладу

КЕРІВНИКУ

НАПРАВЛЕННЯ НА ПРАКТИКУ
/є підставою для зарахування на практику/

Згідно з угодою від „___” _____ 20___ року № ___, яку
укладено з

(повне найменування підприємства, організації, установи)

направляємо на практику студентів _____ курсу, які навчаються за напрямом підготовки
(спеціальністю)

Назва практики _____

Строки практики з „___” _____ 20___ року
по „___” _____ 20___ року

Керівник практики від кафедри _____
(посада, прізвище, ім’я, по батькові)

ПРІЗВИЩА, ІМЕНА ТА ПО БАТЬКОВІ СТУДЕНТІВ

М.П. Керівник виробничої практики ВНЗ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Макет оформлення титульної сторінки щоденника

**Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича**

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

ЩОДЕННИК _____ ПРАКТИКИ

тип практики

студента/студентки ____ курсу (групи)

філологічного факультету

(напрямок підготовки 034 культурологія)

прізвище, ім'я, по-батькові

ТЕМА ПРАКТИКИ:

ЧЕРНІВЦІ

(рік)

Обов'язкові структурні елементи щоденника практики

- Наказ ректора ЧНУ про організацію практики (включається копія наказу).
- Позначки про прибуття на базу практики та вибуття з неї із зазначенням дат та засвідчені печатками відповідних організацій.
- Інформація про мету, завдання та методологію практики згідно з визначеною темою.
- Календарно-тематичний план практики, що охоплює весь її період.
- Індивідуальні завдання студентів-практиканту.
- Щоденні нотатки з характеристикою ходу роботи відповідно до календарно-тематичного плану.
- Звіт про проходження практики та її результати, який містить аналіз здобутих результатів, їх систематизацію узагальнення, висновки, прогнози, експертні рекомендації.
- Додатки: фотографії з баз практик.
- Відгук наукових керівників від кафедри та бази практики. Рекомендована оцінка.

Правила ведення й оформлення щоденника

Щоденник є невід'ємною частиною звітної документації з практики. Це документ, в якому студент фіксує виконання навчальної програми практики.

Основні вимоги до записів у щоденнику:

- записи треба робити щоденно на основі виконаної роботи згідно з навчальною програмою практики;
- записи повинні бути лаконічними, але розкривати суть питань навчальної програми практики;
- записи потрібно робити охайно та грамотно.

Безпосередній керівник від бази практики (організації, установи) щоденно оцінює роботу практиканта, перевіряє записи у щоденнику й робить позначку.

По закінченні практики щоденник разом зі звітом повинен бути перевірений і підписаний керівником практики.

Оформлений щоденник разом зі звітом студент повинен здати на кафедру. Без заповненого щоденника практика не зараховується.

Календарно-тематичний план проходження практики складається до початку практики її керівником від кафедри і узгоджується з керівником практики від бази практики в перший день практики.

Щоденник – основний документ студента під час проходження практики.

Коли студент проходить практику за межами міста, в якому знаходиться ЗВО, щоденник для нього є також посвідченням про відрядження, що підтверджує тривалість перебування студента на практиці.

Під час практики студент щодня коротко повинен записувати до щоденника все, що він зробив за день для виконання календарного проходження практики. Докладніші записи можуть вестися в робочих зошитах, які є продовженням щоденника.

Не рідше, як раз на тиждень, студент зобов'язаний подавати щоденник на перевірку керівникам практики від ЗВО і від баз практики, які перевіряють

щоденник, дають письмові зауваження, додаткові завдання і підписують записи, що їх зробив студент.

Після закінчення практики щоденник разом зі звітом має бути переглянутий керівниками практики, які записують відгуки та підписують щоденник.

Оформлений щоденник разом зі звітом студент повинен здати на кафедру.

Зразок оформлення записів у щоденнику під час асистентської практики

№	Дата	Зміст роботи	Місце проведення	Примітки
1	2	3	4	5
1.	28-29.06	Ознайомлення з навчальним закладом, його керівництвом та викладацьким складом, розкладом занять та дзвінків	кафедра	
2.	30.06-2.07	Ознайомлення з документацією кафедри	кафедра	
3.	3-6.07	Складання на основі календарних планів індивідуального плану роботи на період практики	Кафедра, керівник практики	
4.	7-13.07	Ознайомлення з правилами ведення журналу та іншої документації	кафедра	
5.	14-18.07	Відвідування занять з лекційних занять з дисципліни «культурологія» (обрані теми)		

У примітках практикант подає свої роздуми щодо проведеного етапу практики, робить помітки

Зразок оформлення календарно-тематичного плану асистентської практики

№ п/п	Зміст запланованої роботи	Мета	Дата	Відміт ка про викона ння
1	Ознайомлення з навчальним закладом, його керівництвом та викладацьким складом, розкладом занять та дзвінків	Вивчення особливостей роботи навчального закладу, традицій, що склалися в ньому	01.09	виконано
2	Складання на основі календарних планів індивідуального плану роботи на період практики	Узгодження графіка роботи викладача (керівника практики) і плану проходження асистентської практики з метою раціонального часу і ефективного виконання запланованої роботи	01.09	виконано
3	Ознайомлення з правилами ведення журналу та іншої документації	Навчитися заповнювати журнал і скласти календарний план	01.09	виконано
4	Відвідування занять, перейняття педагогічного досвіду.	Відвідування занять з лекційних занять з дисципліни «культурологія» (обрані теми)	02.09	виконано
5	Відвідування занять, проведення спостереження, бесіда зі студентами та куратором групи	Засвоєння основних методів та прийомів ведення лекційних та семінарських занять. Навчитися працювати зі студентами як куратор-наставник.	03.09	виконано
6	Відвідування занять-факультативів, участь у виховних заходах з наступним їх обговоренням	Оволодіння методикою підготовки та проведення виховних заходів.	04.09	виконано
7	Підготовка до проведення пробних та залікових занять	Підбір та опрацювання тематичної літератури.	04.09	виконано
8	Участь у засіданнях кафедри	Вивчення ролі кафедри у структурі навчально-виховного процесу	05.09	виконано
9	Складання конспектів до лекційного заняття	Уміння структурувати заняття з оптимальним використанням часу; визначати мету, прогнозувати компетенції студентів, скласти план та підбирати ефективні методи викладання.	06.09	виконано
10	Проведення лекційного заняття	Опанування методики викладання культурологічних дисциплін.	06.09	виконано
11	Розробка сценарію та проведення виховного заходу на тему «Народні символи України»	Формування навиків організації та проведення навчально-виховних заходів, організації дозвілля, виховання естетичних, морально-етичних норм та світоглядних орієнтирів.	07.09	виконано
12	Проміжний звіт керівнику практики про проведену роботу	Консультавання та оптимізація діяльності.	07.09	виконано
13	Підготовка до проведення семінарських занять, ознайомлення з формами їх проведення	Застосування різних методів та прийомів роботи з метою ефективного контролю та перевірки знань студентів. Підготовка	08.09	виконано

		розгорнутого плану-конспекту семінарського заняття		
14	Проведення семінарського заняття	Перевірка, систематизація і узагальнення знань студентів із запланованих лекцій та семінарських занять.	09.09	виконано
15	Вивчення передового педагогічного досвіду викладачів	Впровадження передового досвіду під час проходження практики. Відвідування лекційного заняття з курсу «Дохристиянські вірування слов'ян»	09.09	виконано
16	Складання психолого-педагогічної характеристики групи та окремого студента	Застосування на практиці набутих теоретичних знань з курсів психологія, педагогіка та «педагогічна майстерність».	10.09	виконано
17	Написання звіту про проходження асистентської практики	Систематизація та узагальнення результатів проходження практики; консультація з науковим керівником щодо звіту про практику	10.09	виконано
18	Робота над оформлення документації, підготовка звіту про результати дослідження, підготовка до звітної конференції	Аналіз результатів практики, врахування її позитивних та негативних аспектів для вдосконалення подальшої педагогічної діяльності.	11.09	виконано

Керівники практики від кафедри філософії та культурології:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

від бази практики:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Графік проведення запланованих залікових занять та виховних заходів

№ п/п	тема	дата, час проведення	група	оцінка	підпис
1.	Лекція на тему «Культурологічні школи доби Ренесансу»	_____, IV пара	401	«відмінно»	підпис
2.	Семінарське заняття на тему «Культура України в період Русі»	_____, II пара	305	«_____»	підпис
3.	Виховний захід на тему «Народні символи України»	_____, III пара	102	«_____»	підпис

Список студентів 102 групи

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	

Розклад дзвінків

I пара	8:20 – 9:40
II пара	9:50 – 11:10
III пара	11:30- 12:50
IV пара	13:00- 14:20

Зразок
характеристики діяльності студента–практиканта

Студент _____
_____ курсу філологічного факультету ЧНУ
проходив практику «Асистентську практику» з ____ по _____ року

в _____

Висновки про діяльність студента _____

Загальна оцінка _____

Керівник установи _____

(Звіт пишеться у довільній формі і повинен відображати всю роботу, що проводилася студентом за період практики)

This image shows a full page of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a template for writing. There are no margins, text, or other markings on the page.

Підпис студента: _____

Зразки лекційних та семінарських занять

Лекційне заняття

Вимоги до проведення лекції:

- створення психологічно-комфортної атмосфери взаємодії зі студентами, атмосфери співробітництва та спільного міркування;
- дотримання лектором педагогічного такту, вияв уважного, позитивного ставлення до студентів;
- науковість та інформативність викладання, застосування сучасних наукових підходів;
- доказовість, аргументованість викладу основних положень;
- логічність, послідовність, системність висвітлення змісту навчальної інформації;
- доступність, ясність, чіткість пояснення, інтерпретації наукових положень;
- включення у зміст актуальних моральних проблем, інформації, значущої для професійної діяльності релігієзнавства, особистісного розвитку студентів;
- активізації мислення студентів, опора на їхній життєвий досвід;
- емоційність викладу навчального матеріалу;
- застосування аудіовізуальних засобів, дидактичних матеріалів.

Структура лекції

Лекція складається з трьох частин:

- ***вступна***
- ***основна***
- ***заклучна***

У ***вступній*** частині викладач:

- встановлює контакт з аудиторією;
- налагоджує зв'язок із пройденим навчальним матеріалом і новою інформацією, визначає її місце у системі тем, розділів навчального курсу; прогнозує її подальший розгляд;
- повідомляє тему лекції, створює у студентів позитивну установку на її вивчення;
- визначає основні питання, що будуть розглядатися під час лекції; повідомляє і дає коротку характеристику основної рекомендованої літератури;
- захоплює увагу студентів шляхом творчого поєднання різноманітних методичних прийомів: коротка емоційна розповідь про реальні події, історії з власного життя, цікаві факти тощо; виявлення новизни навчальної інформації (показ таких сторін, що перевищує очікування студентів); показ викладачем власного інтересу до теми, переживань, думок.

Вступна частина триває 5–6-хв. Головне завдання викладача на цьому етапі – залучення самих студентів до лекції, психологічна підготовка їх до сприймання основного навчального матеріалу. Зазначені етапи вступної частини є взаємопов’язані; дотримуватися їх варто в довільній формі; деякі з них діють одночасно.

Основна частина лекції тісно поєднана з вступною. Перехід до неї іноді є непомітним для студентів. Для організації активного сприймання ними нової навчальної інформації викладач може:

- поставити питання, на яке немає готової відповіді, але яке загострює увагу;
- запросити студентів висловити свої міркування щодо конкретних ідей;
- зробити екскурс в історію розвитку явищ, понять, що розглядаються на лекції;
- шляхом методу мозкової атаки стимулювати студентів до обміну ідеями щодо визначеної викладачем проблеми.

Основна частина лекції є найбільш відповідальною і тривалішою у часі. У цій частині викладач висвітлює зазначені на початку лекції питання, обґрунтовує необхідні теоретичні положення. Відповідно до сутності кожного питання викладач обирає доцільні методи, прийоми у єдності з необхідною формою викладу. Варто, щоби шлях висвітлення кожного питання був відмінним і зумовлював своєрідний стиль діяльності і поведінки педагога. Не зважаючи на деякі відмінності, схема і вимоги до розгляду питань, що відповідають загальноприйнятим вимогам до лекції є однаковими.

Протягом основної частини викладач:

- у процесі організації сприймання студентів спрямовує розвиток їхніх уявлень на виокремлення суттєвих ознак явища, поняття;
- постійно дбає про адекватне розуміння слухачами навчальної інформації шляхом пояснення, інтерпретації суттєвих ознак явища, розгляду їх у різних виявах, для цього застосовує різноманітні варіанти поєднання методів, прийомів формування мисленнєвих дій студентів (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, аналогії, порівняння, розрізнення, узагальнення тощо);
- постійно контролює рівень розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу шляхом візуального контакту з аудиторією, постановки питань: “Яка ваша думка....?”, “Поміркуйте, чому ...?”, “Порівняйте, визначте чому...?”;
- у процесі висвітлення кожного питання розмірковує разом зі студентами про його об’єктивну і суб’єктивну значущість, зв’язок з професійною і практичною діяльністю;
- визначає різні альтернативні підходи, теорії розгляду понять, явищ, спонукає студентів до самостійної оцінки, вибору цих підходів;
- слідує за логікою власного викладу, обґрунтування положень, міркування, мовлення; застосовує різні методи логічної побудови змісту навчальної інформації (індукції, дедукції), дбає про системність,

послідовність, наступність у висвітленні; кожне положення аргументує, підтверджує;

- стимулює активне слухання та участь студентів в оволодінні знаннями, залучає їх до обговорення теоретичних положень, ідей, актуалізації власного життєвого досвіду;

- постійно підтримує психологічно-комфортну атмосферу під час лекції, контакт зі студентами: уникає жорсткого контролю, проте підтримує порядок; відгукується на висловлення студентів, їхні питання; показує розуміння внутрішнього стану студентів; спостерігає за усіма змінами в аудиторії, зауважує тільки ті моменти, які негативно впливають на увагу, активність, емоції, поведінку студентів;

- підтримує і розвиває інтерес студентів до навчального матеріалу, позитивну мотивацію процесу пізнання, пошуку.

Заключна частина лекції є необхідним структурним елементом. Невдале закінчення лекції здатне погасити позитивні враження, емоції студентів, отримані студентами протягом лекції. У цій частині педагогу доцільно бути особливо обережним. Втома студентів, які втрачають увагу, поглядають на годинники, починають вести розмови, а також виснаження викладача можуть викликати втрату ним контролю над слухачами або самоконтролю. Тому викладач іноді закінчує лекцію без загальної оцінки, процесу висновків і підсумків щодо обговореної навчальної інформації, виокремлення провідних ідей, знань. Окрім цього, лекцію необхідно завершити на такому ж мажорному, оптимістичному рівні, як і на початку.

У заключній частині викладач:

- здійснює логічні, лаконічні висновки про основні поняття, положення, теорії, що розглядалися;

- нагадує про семінарські заняття, визначає характер обговорення та аналізу висвітлених ідей на цьому занятті;

- дає студентам можливість висловитися щодо лекції, явищ, що вивчалися, поставити питання;

- коротко повідомляє проблеми, що будуть розглядатися у наступній лекції у взаємозв'язку з висвітленими, створює позитивні очікування щодо наступної зустрічі;

- дякує студентам за увагу і прощається з аудиторією.

Підготовка викладача до проведення лекції

Підготовка лекції – це напружена, складна, відповідальна діяльність, що потребує від викладача значної концентрації зусиль і вияву майстерності. Цей процес вимагає тривалого часу і передбачає:

- написання тексту лекції;
- психологічну підготовку педагога до її проведення;
- осмислення мети лекції, сутності головних положень, ідей;
- «внутрішнє переживання» її змісту;
- вироблення педагогом власних переконань у його значущості, впевненості у своїх знаннях;

- оволодіння майстерністю виступу і взаємодії з аудиторією.

Етапи підготовки лекції:

- визначення теми (її коротке, чітке, лаконічне формулювання), її місця в навчальному курсі, зв'язку з попередніми і наступними темами;
- постановка та осмислення мети лекції і очікуваних результатів;
- виокремлення основних питань, головної ідеї, осмислення задуму лекції;
- опрацювання необхідної науково-методичної літератури;
- визначення обсягу навчальної інформації, зокрема обсягу матеріалу з кожного питання, відбір доцільної і важливої наукової і навчальної інформації;
- складання плану лекції;
- мисленнєве уявлення конкретної студентської аудиторії, для якої готується лекція, характерних особливостей студентів відповідного курсу, усвідомлення специфіки їхнього фаху, своєрідності поведінки під час лекції, кількості людей в аудиторії.

Зразок оформлення плану-конспекту лекції:

I. Мета: вказати, виходячи із змісту робочої програми курсу, конкретний результат, який планується досягти (прогнозовані результати діяльності студента, тобто що саме у підсумку він повинен *знати, розуміти, уміти*)

Зокрема, мета лекційного заняття передбачає формування у студентів:

- наукових (методологічних) знань про ...;
- розуміння понять (теорій тощо) ;
- осмислення закономірностей (теорій, підходів тощо);
- умінь дискусії (діалогу) з проблем ... ;
- ціннісних уявлень про ... ;
- особистісного ставлення до ... ;
- особистісних поглядів щодо ... ;
- критичного ставлення до проблем ...

II. Методи, прийоми, засоби: Зазначити, які методи, прийоми, засоби навчання застосовуються під час лекції для досягнення визначених завдань.

Методи, прийоми передачі та обміну словесною інформацією:

- розповідь;
- бесіда (репродуктивна, пошукова, проблемна, автентична – обговорення особистісних поглядів, життєвих міркувань студентів тощо);
- мозкова атака (брейнстормінг);
- дискусія;
- діалог;
- кейс-метод (розповідь про подію, що сталась у житті людини);

Методи, прийоми переконання:

- апеляція до висловлювань відомих людей;
- проведення доказів;
- висловлювання аргументів «за» і «проти»;
- апеляція до позитивних і негативних емоцій студентів;
- діагностичне питання.

Методи, прийоми розвитку мислительних дій: аналіз; синтез; порівняння; розрізнення; аналогія; узагальнення; екстраполяція; міркування (просте, складне, вільне, доказове); дедукція; індукція.

III. Наочність: презентації, відеоматеріали, таблиці, схеми, карти, макети тощо.

Технічні засоби навчання: проектор, комп'ютер, ноутбук тощо.

IV. Основні питання лекції: (не більше чотирьох на одну 2-х годинну лекцію).

V. Рекомендована література:

Основна (конкретно вказати: автор, назва, рік видання, сторінки)

Додаткова.

VI. Основні питання, що розглядаються під час лекції:

Хід лекції:

Розкрити зміст інформації, що висвітлюється під час лекції, описати дії викладача, застосування методів навчання та виховного впливу на студентів, зазначити питання для обговорення, дискусії, діалогу.

I. Вступна частина (до 10 хв.)

- привітання;
- налагодження зв'язку із пройденим навчальним матеріалом і новою інформацією, визначення її місця і ролі у системі навчального курсу, прогноз подальшого її розгляду;
- повідомлення теми лекції, створення у студентів позитивної установки на її вивчення;
- визначення основних питань лекції, повідомлення рекомендованої літератури;
- захоплення уваги студентів, психологічна підготовка до розгляду основних питань лекції, виокремлення їхнього зв'язку з майбутньою професійною діяльністю (зазначити інформацію, методи, питання для обговорення).

II. Основна частина (70-75 хв.)

- висвітлення кожного питання;
- показ логічного переходу від одного питання до іншого, здійснення підсумку після кожного етапу;
- опис шляху обґрунтування понять, термінів, теорій, концепцій тощо, виокремлення критеріальних ознак, складових, основних елементів;
- показ логіки пояснення, інтерпретації явищ;
- опис дій викладача з метою забезпечення розуміння, осмислення студентами змісту;
- розкриття кожного методу, прийому формування мислительних дій, що застосовуються під час лекції;

- зазначення міжпредметних зв'язків, практичних прикладів, спрямованості навчальної інформації на професійну діяльність студентів;
- виокремлення питань для бесіди, дискусії чи діалогу, отримання зворотного зв'язку;
- опис дій викладача для розвитку інтересу до змісту лекції.

III. Заключна частина (5-10 хв.)

- здійснення логічних висновків про основні поняття, положення, що розглядаються;
- повідомлення про досягнення запланованої теми, завдань лекції, оцінка спільної взаємодії зі студентами;
- визначення характеру підготовки до семінарського заняття й обговорення аналізу зазначених питань, положень на занятті;
- коротке повідомлення питань, проблем, що будуть розглядатися у наступній лекції у взаємозв'язку з висвітленими, створення позитивних очікувань;
- подяка студентам за увагу.

Схема аналізу лекції

1. **Зміст лекції:** науковість, відповідність сучасному рівню розвитку науки. Ідейна спрямованість – відбір змісту матеріалу, що викладається, висвітлення його з певних позицій, визначення головних ідей світоглядного характеру, зіставлення різноманітних концепцій. Активізація мислення, висунення проблемних питань, показ суперечностей упродовж лекції, ознайомлення з історією наукового пошуку, визначення проблем для значущості матеріалу та його застосування в майбутній спеціальності. Наявність матеріалу, якого немає в підручниках. Пояснення найбільш складних питань. Наявність завдань для самостійного відпрацювання матеріалу, зв'язку з попередніми лекціями, розділами курсу, внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків.

2. **Методика читання** лекцій: чітка структура лекції, логіка викладу, повідомлення літератури до теми або до всього курсу. Доступність, аргументованість. Виокремлення головного у матеріалі та висновках. Використання деяких прийомів закріплення – повторення, запитання на перевірку розуміння, засвоєння, підведення підсумків. Використання ТЗН (у разі необхідності), застосування лектором опорних матеріалів (текст, конспект, окремі записи, відсутність опорних записів тощо).

3. **Керівництво роботою студентів:** Допомога у веденні записів (зміна темпу: уповільнений темп за умов важливості виділення матеріалу), використання прийомів підтримки уваги – цікаві приклади, риторичні запитання, жарти і т. ін. Спонування до запитань з боку студентів.

4. **Особистість лектора:** Знання предмету. Емоційність, голос, дикція. Якість, чіткість, забарвленість, грамотність мовлення. Зовнішній вигляд. Уміння триматися перед аудиторією. Уміння бачити та відчувати аудиторію, встановлювати з нею контакт.

5. **Результати лекції:** інформаційна цінність лекції. Виховний вплив. Досягнення дидактичних цілей.

Зразок оформлення лекційного заняття
Спеціальність «культурологія», III курс
Навчальна дисципліна – «Історія культури України»

Тема лекції
«КУЛЬТУРА ДАВНІХ СЛОВ'ЯН»
(2 год.)

План

1. Історичні умови формування східнослов'янської культури.
2. Культура побуту східнослов'янських племен.
3. Духовна культура давніх слов'ян.

Висновки до лекції

Мета лекції

ознайомити студентів з процесом формування матеріальної та духовної культури слов'ян

Компетенції

Знати основні шляхи формування матеріальної та духовної культури, форми релігійних вірувань, основні ознаки язичництва східних слов'ян, основні риси політеїстичних образів східних слов'ян;

Розуміти значення і характерні риси образів розвинених політеїстичних вірувань слов'ян;

Вміти порівнювати елементи матеріальної, духовної культур та релігійні вірування різних племінних об'єднань східних слов'ян, порівнювати функції богів-духів і представників пантеону князя Володимира.

Ключові слова

упир, відьма, вовкулак, берегиня, русалка, мавка, чорт, водяник, болотяник, польовик, дворовик, домовий, Род, див, рожаниці.

Обладнання та ілюстративні засоби: мультимедійний проектор; зображення логічних схем аналізованого матеріалу, портрети провідних постатей тощо; роздатковий навчально-організаційний матеріал.

Теми рефератів

1. Історичні умови формування слов'ян та їх вірувань.
2. Слов'янська міфологія.
3. Східнослов'янська демонологія.
4. Рослинно-тваринний світ у віруваннях давніх праукраїнців.
5. Культові споруди та поховальний обряд слов'ян.
6. Стародавній календар

Завдання до домашньої контрольної роботи по темі.

Зробити аналітичний огляд навчальної літератури на одну із запропонованих тем:

1. Суспільно-побутове життя давніх праукраїнців.
2. Релігійні свята й обряди давніх українців.
3. Елементи синкретичних вірувань давніх слов'ян.

Література Першоджерела

1. Повість врем'яних літ: Літопис (за Іпатським списком) / пер. з давньоруської, післяслово, комент. В.В. Яременка. Київ: Рад. письменник, 1990. 558 с.
2. Літопис Руський / пер. з давньоруської, передмова Л.Є. Махновця. Київ: Дніпро, 1989. 591 с.

Основна навчальна та наукова література з теми

1. . Давня історія України: В 3-х т. Т. 3. Слов'яно-руська доба. Київ : Інститут археології НАН України, 2000. 696 с.
2. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 320 с.
3. Історія релігії в Україні: В 10-ти т. Т. 1. Дохристиянські вірування; Прийняття християнства. / редкол.: А. Колодний (голова) та ін. Київ : Укр.. Центр духовної культури, 1996. 389 с.
4. Історія світової та української культури: підручник для вищ. закл. освіти / В.А. Греченко, І.В. Чорний, В.А. Кушнерук та ін. Київ : Літера ЛТД, 2005. 464 с.
5. Історія української культури: у 5 т. Т. 1. Історія культури давнього населення України / Ю.С. Асеев, В.Д. Баран, І.А. Баранов [та ін.]; редкол. тому: П.П. Толочко та ін. Київ : Наук. думка, 2001 1134 с.
6. Історія української культури: курс лекцій / Л.В. Анучина, О.В. Бурлака, О.А. Лисенко та ін. Харків: Вид-во «ФІНН», 2010. 408 с.
7. Історія української культури: навч. посіб. / О.Ю. Павлова, Т.Ф. Мельничук, І.В. Грищенко; за ред. О.Ю. Павлової. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 408 с.
8. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: підручник. Київ : ЦУЛ, 2010. 584 с.
9. Моця О. Південна «Руська земля». Київ : «КОРВІН ПРЕСС», 2007. 264 с.
10. Павленко Ю. Дохристиянські вірування давнього населення України. Київ : Либідь, 2000. 328 с.

Додаткова література

1. Археологія Української РСР: В 3-х т. Т. 3. Київ : Наук. думка, 1971. С. 8–178.
2. Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ століття. 2-ге вид. Навч. посібник. Київ : Либідь, 1998. 616 с.

3. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. Київ : «Довіра», 1993. 414 с..
4. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України. Київ : Наук. думка, 1992. 543 с.
5. Історія української культури / за загал. ред. І. Крип'якевича. 4-те вид., стереотип. Київ : Либідь, 2002. 656 с.
6. Історія української культури: збірник матеріалів і документів / упоряд : Б.І. Білик, Ю.А. Горбань та ін.; за ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука. Київ : Вища школа, 2000. 606 с.
7. Історія української культури: Курс лекцій / О.В. Ліхолат, П.А. Дігтяр, С.Ю. Боева; під аг. ред.. С.О. Костишевої. Київ : НТУ «КПІ», 2010. 336 с.
8. Культурологія: Навч. посібник / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, К.А. Іванова. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 288 с.
9. Толочко П.П. Давня історія України: У 2-х книгах Кн. 2. Київ : Либідь, 1995. 224 с.
10. Чмихов М.О. Давня культура. Навчальний посібник Київ : Либідь, 1994. 288 с.

Електронні ресурси

1. Висоцький О.Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. 130 с. URL : <http://www.nbu.gov.ua/books/2009/09vojiuk.pdf>
2. Денисов Я.Я., Макаруч О.Г. Українська та зарубіжна культура: Навчально-методичний посібник. Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2004. 176 с. URL : <http://nkckhust.dyndns.org/elibrary/library/books/40436/maket.pdf>
3. Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Р.М. Вечірко та ін. Київ : КНЕУ, 2003. 367 с. URL : http://6201.org.ua/files/1/ukr_ta_zar_kulultura.zip

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні ознаки язичництва східних слов'ян.
2. Опишіть історичні умови формування слов'ян та їх вірувань
3. Назвіть і охарактеризуйте образи ранніх демоністичних вірувань слов'ян.
4. Опишіть міфічні істоти водяної стихії східних слов'ян.
5. Опишіть і охарактеризуйте образи-духи розвинутих демоністичних вірувань слов'ян.
6. Охарактеризуйте основні риси політеїстичних образів східних слов'ян.
7. Назвіть і охарактеризуйте образи пантеону князя Володимира.
8. Опишіть зооморфні божества Володимирового пантеону.
9. Визначте функції головного бога Володимирового пантеону.

Семінарське заняття

До семінарських занять ставляться наступні вимоги :

- науковість, доступність, єдність форми і змісту, забезпечення зворотного зв'язку, проблемність та ін.;
- у методиці проведення семінарських занять є певні особливості, обумовлені логікою викладання конкретної дисципліни;
- необхідно забезпечити високий рівень мотивації (вивчення теми слід розпочинати із з'ясування її значення для засвоєння даної чи інших дисциплін, у майбутній професійній діяльності тощо);
- дотримання принципу професійної спрямованості та здійснення різнорівневих міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами, практичним навчанням забезпечує формування єдиної системи знань умінь та навичок студентів;
- важливим є також формування професійної культури і мислення;
- у процесі проведення семінарського заняття необхідно забезпечувати органічну єдність теоретичного і дослідницько-експериментального пізнання;
- семінарські заняття мають гармонійно поєднуватися з лекційними, практичними і лабораторними заняттями та самостійної роботою студентів.

Особливістю семінару як форми навчального заняття є:

- активна участь самих студентів у з'ясуванні сутності проблем, питань, що були винесені на розгляд;
- надавання можливості студентам вільно висловлюватися під час розгляду питань, що винесені на обговорення, допомога викладача їм будувати свої міркування.
- Існує багато різновидів семінарських занять, які різняться як за змістом, так і за формою організації роботи. У процесі проходження практики під час викладання рекомендується використовувати різні види семінарських занять.

Види семінарських занять:

Вид семінару	Коротка характеристика
Семінари-бесіди	• найпростіша форма семінару, побудована на основі евристичної бесіди (студенти дають відповіді на запитання, що мають проблемний характер і вимагають творчого, продуктивного мислення, як-от: "Чому ...?", "Як Ви вважаєте...?", "Чим можна пояснити... ?" тощо); • дискусія (від лат. розгляд, дослідження) є вищим рівнем евристичної бесіди; найбільш поширеними і ефективними є: • "круглий стіл", форум, дебати, симпозіум (базуються на обміні думками між усіма учасниками, що привчає студентів самостійно мислити, сприяє розвитку аналітичних навичок, розвиває здатність до виваженої аргументації, обстоювання власної точки зору, адекватно оцінювати себе та поважати думки інших);

	• може проводитися шляхом розгляду питань у вигляді невеликих доповідей студентів та подальшого обговорення учасниками семінару.
Наукові семінари	• характеризуються високим рівнем узагальнення знань, умінь, навичок; дидактичні цілі і завдання цього заняття реалізуються шляхом заслуховування і широкого аналізу звітів студентів про проведену науково-пошукову роботу; • проводяться у формі наукових конференцій; на них студенти виступають з доповідями, у яких висвітлюють результати виконаної ними науково-пошукової роботи, підготовки до студентських наукових конференцій тощо.
З використанням ігрових ситуацій	• проводяться у формі пізнавальної гри за типом телевізійних ігор (наприклад: “Що, де, коли?”, “Брейн-ринг”, “КВК” та ін.); • ефективним різновидом є рольові ігри, що проводяться у формі наукових конференцій (на них студенти-доповідачі виступають у ролі експертів з того чи іншого питання; їхні доповіді рецензуються і оцінюються групою рецензентів – до 3-х чоловік); студенти, які незгодні з деякими положеннями, висвітленими у доповідях експертів, виступають у ролі опонентів; веде конференцію студент-головуючий, який надає слово усім учасникам гри, підводить підсумки після кожної доповіді, організовує обговорення тощо); • різновидом рольових ігор є прес-конференції (студент, який виконує роль прес-секретаря, веде конференцію; студенти-журналісти ставлять запитання експертам з проблем, що винесені на розгляд семінару).
Міжпредметні семінари	• проводяться одним або різними викладачами; на них обговорюється навчальна інформація, яка є предметом вивчення декількох дисциплін.

Підготовка до семінарського заняття:

- проаналізуйте тему заняття, подумайте над його дидактичними цілями і основними проблемами, які винесені на обговорення;
- опрацюйте рекомендовану навчальну, наукову та методичну літературу, при цьому обов’язково конспектуйте і занотуйте прочитане, виписуйте те, що, на ваш погляд, сприятиме ефективному проведенню семінарського заняття;
- намагайтеся сформулювати свою думку з кожного питання і обґрунтуйте свої міркування;
- запишіть запитання, які виникли у вас під час підготовки до проведення семінарського заняття, зверніться за консультацією до викладача-методиста чи викладача кафедри педагогіки;
- складіть розгорнутий план-конспект проведення семінарського заняття, ретельно обдумуючи його етапи, структурні елементи, навчальні питання, що виносяться на розгляд, методи, прийоми та засоби навчання, за допомогою яких забезпечуватиметься навчально-пізнавальна діяльність студентів.

Структура семінарського заняття:

- Організаційна частина.
- Мотивація та стимулювання навчальної діяльності.
- Обговорення навчальних питань семінару.
- Діагностика правильності засвоєння студентами знань.

- Підбиття підсумків заняття.
- Повідомлення завдань самостійної роботи.

Зразок оформлення плану конспекту семінарського заняття

Дисципліна: (повністю вказується назва навчальної дисципліни)

Вид заняття; група; дата:

Тривалість заняття: __ хв.

Час проведення: (пара, час)

Місце проведення: (аудиторія, факультет)

Навчальна, виховна, розвивальна **мета та завдання заняття**. Вказати прогнозовані результати (компетенції студентів)

Міжпредметні зв'язки:

Вказати назви дисциплін, які вже вивчалися студентами і є базою для засвоєння навчальної інформації, що виноситься на розгляд даного семінару.

Забезпечувані дисципліни: Конкретно вказати назви тих дисциплін, які будуть вивчатися студентами і для яких навчальна інформація, що виноситься на розгляд даного семінару, стане базою для успішного засвоєння.

Навчально-методичне забезпечення заняття

Наочність: (Конкретно вказати: таблиці, схеми тощо, які використовуються на даному семінарі).

Роздатковий матеріал: (Конкретно вказати: таблиці, ілюстративний матеріал, схеми, тестові завдання, картки контролю, що використовується на даному семінарі).

Технічні засоби навчання: проектор, ноутбук та ін.

Рекомендована література

Основна: (вказати: автор, назва, рік видання, кількість сторінок).

Додаткова

Хід заняття:

I. Організаційна частина (до 5 хв.)

- привітання викладача зі студентами;
- виявлення відсутніх;
- перевірка підготовленості групи до заняття.

II. Мотивація та стимулювання навчальної діяльності студентів (до 5 хв.)

- Повідомлення теми, мети та завдань.
- Мотивація вивчення теми (бесіда, що передбачає з'ясування значущості теми і її професійну спрямованість).
- Повідомлення плану заняття

III. Обговорення навчальних питань семінару (70-75 хв.)

Викладач має подбати про поетапне обговорення, сприймання, розуміння, закріплення і застосування студентами вивченої навчальної інформації. Розгляд основних питань семінару відповідно до обраного виду і методики його проведення

Вказуємо поетапно питання, що обговорюються під час заняття згідно плану. Зазначаємо конкретно методи, прийоми та засоби навчання, що використовуються у процесі обговорення кожного основного питання семінару:

- бесіда – (фронтальна, проблемна, дискусія тощо);
- розповідь студента,
- повідомлення;
- виконання індивідуальних завдань;
- виконання практичних завдань;
- узагальнення;
- порівняння та ін.

IV. Підбиття підсумків заняття (до 5 хв.)

- Коротке повідомлення про виконання запланованої мети, завдань заняття (аналіз того, що було розглянуто).
- Мотивація діяльності групи і окремих студентів, оцінювання їхньої роботи.

V. Повідомлення домашнього завдання (2-3 хв.).

Орієнтовна схема аналізу семінарського заняття:

1. Загальні відомості про навчальне заняття:

- тема навчального заняття, її зв'язок з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі;
- форма, тип навчального заняття, його структура, відповідність темі та поставленій меті;
- рівень досягнення мети та отримані результати, умови, чинники, що сприяли цьому;
- сильні та слабкі сторони, досягнення, загальні враження.

2. Підготовка викладача до організації навчального заняття: визначення структури, використання фахової та методичної літератури, підготовка дидактичного та роздаткового матеріалу.

3. Постановка мети, завдань навчального заняття як кінцевого результату, необхідного для досягнення викладачем та студентами, створення у студентів установки на досягненні мети.

4. Відбір змісту навчального матеріалу, розвиток особистісного ставлення студентів до нього:

- раціональний відбір понять, фактів, знань;
- актуальність змісту навчального матеріалу

- відповідність змісту навчального матеріалу рівню розвитку студентів;
- стимулювання інтересу студентів до змісту;
- інтегрування змісту навчального матеріалу з іншими темами, навчальними курсами і спецкурсами.

5. Застосування методів, прийомів, засобів, форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів і їх творче, цілеспрямоване поєднання, активізація думки студентів, стимулювання їх до критичного та творчого мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження.

6. Діяльність викладача:

- ставлення до студентів, наявність позитивної установки;
- стиль діяльності та поведінки викладача, його комунікативні уміння, відкритість, щирість, знаходження контакту зі студентами, вияв педагогічного такту у організації взаємодії зі студентами.

7. Діяльність студентів:

- ставлення студентів до процесу навчання, застосованих форм, методів організації навчально-пізнавальної діяльності, їхня мотивація;
- ставлення до особистості викладача.

8. Організація міжособистісної взаємодії студентів та розвиток їхніх взаємин:

- створення психологічно комфортного середовища на навчальному занятті;
- застосування різноманітних форм співробітництва, міжособистісної взаємодії студентів (дискусії, діалоги, групові форми, колективна робота тощо).

9. Отримання зворотного зв'язку:

- методи, прийоми організації зворотного зв'язку на кожному етапі навчального заняття;
- перевірка викладачем рівня розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь;
- застосування зворотного зв'язку для усвідомлення особливостей діяльності, мислення студентів, мотивації їхнього навчання з метою удосконалення організації навчальних занять;
- об'єктивність оцінювання індивідуальних особливостей навчальної діяльності студентів;
- мотивація оцінок студентів без елементів критики особистості.
- загальні висновки (пропозиції і поради щодо вдосконалення підготовки і проведення наступних навчальних занять).

Зразок семінарського заняття

Семінар
«Естетична думка Сократа та Платона»

Студент повинен:

Знати: ключові ідеї Сократа та Платона щодо естетичних цінностей, специфіку утилітаристського обґрунтування естетичних стандартів у Сократа та ідеалістичного пояснення природи краси у Платона; зміст концепцій мистецтва обох філософів;

Розуміти: взаємозв'язок між загальнофілософськими й естетичними поглядами цих філософів;

Вміти: визначати методологічну роль ідей Сократа і Платона для подальшого розвитку естетичної думки; аналізувати актуальну ціннісно-орієнтаційну значущість їхніх естетичних поглядів.

Обладнання: мультимедійний проектор з візуалізацією основних ідей Сократа і Платона; діалоги Платона; слайди з творами античного мистецтва, які аналізували ці філософи.

План

1. Неординарність особистостей Сократа та Платона і новаторство філософії кожного з них (бажано представити кожного з цих філософів з **презентацією**, з виокремленням **виразних фактів біографії**)

2. Концепція краси і мистецтва в Сократа

3. Естетичні ідеї Платона

Творчі завдання

- У форматі «адвокат - прокурор» діалогічно обговорити альтернативу поглядів на красу софістів, з одного боку, і Сократа та Платона, – з іншого:

Софісти: все у сфері краси відносно, жодних об'єктивних критеріїв не існує.

Сократ, Платон: попри наявність у людей неоднакових вражень про красивість, все ж краса як смисл і ідея є універсальною та має космічні і божественні джерела.

!!! Діалог побудувати з прикладами та ілюстраціями з життя і мистецтва

- Опрацювати діалог Платона «Іон» (див. надісланий ел.варіант) та розкрити його ключові ідеї щодо мистецтва.

!!! Можна обрати з цього твору фрагменти з особливо яскравими дискусійними діалогами та представити їх в особах, розігравши своєрідну сценку античної інтелектуальної дискусії;

Це ж можна зробити і з фрагментами діалогів Сократа про мистецтво (додаються).

Література

1. Віхи в історії античної естетики. Збірник. Київ: Фенікс, 2024. С. 23–87.
2. Татаркевич В. Антична естетика. Харків : Фоліо, 2022. С. 67–99.
3. Бичков В.В. Естетика. Київ: АртДрук, 2004. С. 15–54.
4. Дмитрієва Н.А., Акімова Л.И. Античне мистецтво. Харків: Літера, 2018. С. 55–77.
5. Левчук Л.Т. та ін. Естетика. К : Центр навчальної літератури, 2010. С. 42–56.
6. Овсянников М.Ф. Історія естетичної думки. Дніпро : Мастдрук, 2024. С. 19–78.
7. Стефанов О. Нормативна естетика Платона. URL : <http://antique-lit.niv.ru/antique-lit/articles/stefanov-normativnaya-estetika-platona.htm>
8. Історія естетики: Навчальний посібник / відп. ред. В. В. Прозерський, Н. В. Голик. Запоріжжя : Главред, 2011. С. 8–15.
9. Шестаков В. Нариси з історії естетики. Київ: Фенікс, 2022. С. 19–79.
10. Шестаков В. Нариси з історії естетики від Сократа до Гегеля. URL : http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/schest/

Протокол № 1
обговорення залікового семінарського заняття на тему
«Культура України в період Русі»
студента-практиканта Петренка Петра Петровича
V курсу філологічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
проведеного у 305 групі спец. «Культурологія»
30 жовтня 2025 р.

Присутні:

Студент-практикант – Петренко П.П.

Викладач- керівник практики – проф. Возний І.П.

Завідувач кафедри філософії та культурології – доц. Рупташ О.В.

Порядок обговорення

Слухали: Проведення відкритого заняття на тему «Культура України в період Русі».

Виступили: *Петренко П.П.*, який проводив семінарське заняття на тему «Культура України в період Русі» (матеріал розробки залікового заняття додається).

СЛУХАЛИ: про науково-теоретичний та методичний рівень семінару «Культура України в період Русі», проведеного студентом-практикантом Петренко П.П. (спеціальність «культурологія», III курс, дисципліна «Історія культури України»).

ВИСТУПИЛИ:

1. Професор Возний І.П. відзначив, що робота практиканта дала змогу повністю обговорити питання семінару. Було застосовано основні методи опитування студентів. Часто і доречно ставилися навідні й додаткові запитання, що свідчило про якісну обізнаність практиканта з відповідним навчальним матеріалом. Оцінено студентів було коректно – відповідно до реально виявлених ними знань і навичок аналізу. Водночас було вказано на те, практикант інколи не надто вправно заповнював паузи, що виникали під час обговорення питань. Наполегливіше потрібно було задіювати студентів, які не виявляли наміру активно і цілеспрямовано працювати на семінарі. Утім, проведений семінар досяг мети.

2. Доц. Рупташ О.В. погодилася з позитивною характеристикою семінару, проведеного Петренком П.П., та висловила схвальну оцінку підготовленості й сумлінності ряду студентів даної групи.

Ухвалили: семінарське заняття студента-практиканта Петренка П.П. заслуговує на оцінку « ».

Викладач, керівник практики: проф. Возний І.П.

«Фотографія» заняття

- 1.Тема:
- 2.Мета:
- 3.Обладнання:
- 4.Тип заняття (уроку):
- 5.Структура заняття (уроку)

Етапи уроку та дії викладача	Аналіз спостерігача
	+
	-

Орієнтовна схема повного аналізу заняття

I. Тип і структура заняття:

- 1.Тип, структура заняття, його місце серед занять з теми.
2. Мета заняття, дидактичні завдання окремих етапів.
3. Витрата часу.

II. Зміст та методика повторення вивченого:

1. Повнота та глибина перевірки.
2. Методика повторення, диференціація завдань.
3. Кількість задіяних перевіркою студентів.
4. Об'єктивність та аргументація оцінювання.

III. Вивчення нового матеріалу:

1. Вимоги програми.
2. Науковість, зв'язок із життям, систематичність, доступність, співвідношення у матеріалі головного та другорядного.
3. Відповідність матеріалу цілям та завданням уроку.

IV. Методи навчання:

1. Оснащеність уроку наочними посібниками, дидактичними матеріалами.
2. Обґрунтованість застосованих методів.
3. Активізація пізнавальної діяльності.
4. Використання методів проблемного навчання.
5. Поєднання фронтальної, індивідуальної та групової форм роботи.
6. Самостійна робота студентів.
7. Методика контролю та обліку знань.

V. Засвоєння нового:

1. Добір матеріалу для формування умінь та навичок.
2. Самостійна робота під час закріплення.
3. Зворотній зв'язок. Оцінювання відповідей.

VI. Завдання додому:

1. Обсяг, характер і доступність матеріалу.
2. Наявність та характер інструктажу.
3. Наявність диференційованих завдань.
4. Місце домашнього завдання на занятті.

VII. Характер діяльності викладача:

1. Рівень педагогічних вимог до роботи студентів, розвитку їхньої мови, мислення.
2. Мова викладача та загальний стиль його поведінки.
3. Організаторська, управлінська діяльність викладача. Робота з різними групами студентів.
4. Діяльність викладача як консультанта та координатора навчання.

VIII. Характер діяльності студентів:

1. Самостійна робота. Робота в групах.
2. Диференціація та індивідуалізація.
3. Активність мислення.
4. Розвиток психічної сфери студентів.

IX. Результати заняття:

1. Підбиття підсумків.
2. Виконання плану.
3. Рівень досягнення мети.
4. Рівень якості знань, умінь, навичок, виявлених на занятті.

План написання психолого-педагогічної характеристики групи

1. Загальні відомості про групу

Кількість студентів, в т. ч. хлопців, дівчат. Успішність, дисципліна, відвідування.

2. Структура колективу. Рівень організованості. Згуртованість. Взаємодопомога. Самоуправління. Товариські взаємини в колективі.

3. Спрямованість колективу групи.

Моральне обличчя групи.

- Загальноколективні інтереси (гуртки, спорт, ігри, екскурсії, клуби, вечори) та їх вплив на успішність і поведінку.
- Навчальна і трудова діяльність у групі.
- Ставлення до навчання, до окремих предметів, викладачів.
- Ставлення до суспільно-корисної праці.
- Взаємодопомога в навчанні та праці.
- Загальний рівень розвитку групи.
- Активність.

План написання психолого-педагогічної характеристики студента

I. Загальні відомості (прізвище, ім'я, по батькові; дата народження; стан здоров'я, сімейні обставини тощо).

II. Навчальна діяльність. Термін навчання в даному навчальному закладі. Рівень навчальних досягнень, успішність (причини її нерівномірності), системність і міцність знань; організованість і старанність у навчальній роботі; ступінь сформованості вміння планувати свою роботу, працювати самостійно, контролювати себе. Усвідомлення обов'язків студента, інтерес до здобуття знань (зацікавленість навчанням чи виявляє інтерес до окремих дисциплін). Самооцінка досягнень у навчанні, її мотивація.

III. Загальна характеристика. Дисциплінованість та культура поведінки. Моральні цінності. Громадська активність, ініціативність, працелюбність. Місце у колективі (формальне чи неформальне лідерство, позиція «підлеглого»; активний член колективу чи сторонній спостерігач; поважає товаришів чи байдужий до них; конфлікти у колективі та їх причини; співпраця у груповій роботі).

IV. Психологічні особливості. Особливості процесів пам'яті, мислення, сприймання, мовлення. Настрій, врівноваженість, емоційна вразливість, стриманість, мобільність, комунікабельність.

V. Рекомендації для педагогів, що надалі працюватимуть з студентом.

Зразок сценарію виховного заходу Твої символи, Україно!

Ведучий. Доброго дня, шановні учасники заходу! Вам, майбутні культурологи, надзвичайно важливо розуміти сутність та значення державної символіки України. Навіть у такі складні часи як сьогодні ми щасливі, що народилися на такій чудовій, багатій, мальовничій землі. Тут жили наші прадіди, діди. Тут живуть наші батьки - тут корінь нашого українського роду, що сягає сивої давнини. І де б ми не були, скрізь відчуваємо поклик рідної землі. Кожний народ створив десятки тисяч слів для позначення різних об'єктів та явищ. Одні з них звучать вагомо і довгий час існують у мові, інші поступово зникають. Але є слова, які можуть зникнути лише тоді, коли зникне сам народ, що створив їх. Одне з них - Батьківщина. Нині постає потреба ще глибше зрозуміти справжній зміст цього багатогранного поняття.

(Студенти дають відповіді на запитання).

- Як ви розумієте значення слова Батьківщина?

- Що воно означає для Вас?

- Що або кого ви собі уявляєте, коли чуєте слово Батьківщина?

Батьківщина - це отча земля, наш рідний край, місце, де ми народилися, уперше побачили і пізнали світ, почули колискову пісню, рідну мову, відчули любов і ласку. Вона для кожного з нас одна, як і мама, адже:

Можна все на світі вибирати, сину, Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Так писав у своїх віршах відданий син нашої землі, поет Василь Симоненко, патріот і мужній громадянин. Як рідну матір ми не вибираємо, так і Батьківщину людина не вибирає, але прикипає до неї всім серцем, як і до рідної неньки, проймається великою і світлою любов'ю на все своє життя.

1-й студент.

Є багато країн на землі,

В них - озера, річки і долини...

Є країни великі й малі,

Та найкраща завжди - Батьківщина!

2-й студент

Є багато квіток запаших,

Кожна квітка красу свою має.

Та гарніші завжди поміж них

Ті, що квітнуть у рідному краю.

3-й студент.

Є багато пташок голосних,

Любі, милі нам співи пташині,

Та завжди наймилішими з них

Будуть ті, що у рідній країні.

4-й студент.

І тому найдорожчою нам

Є і буде у кожну хвилину

*Серед інших країн лиш одна, -
Дорога нам усім Україна!*

Ведучий. Ми з гордістю та радістю можемо заявити всьому світові, що засяяла веселка над нашою землею, нашою державою: Україна здобула волю і незалежність. Перед світом постала держава з давньою історією, національною духовною культурою, працьовитим миролюбним народом. Тут наші державні корені, тут наша земля, яка дала нам горде ім'я - українці. Всіх нас з'єднало одне слово - Україна!.. Кожна людина найбільше любить той край, де народилась і живе. Кожен пишається своєю рідною землею. Завжди хоче сказати про неї найкраще.

- Що ж стоїть за цим словом?

5-й студент.

Де Україна?

*Україна в давній славі,
В козацьких пригодах,
На завітчаних левадах,
В рідних синіх водах.*

6-й студент.

*Україна в тих долинах
І високих горах,
На степах буйних широких,
У гаях, у борах.*

7-й студент.

*Україна в білих селах,
У густих садочках,
У хрещатому барвінку,
У синіх квіточках.*

8-й студент.

*Україна на яворах
Пташкою співає,
На стрілецькій могилі
Голову схиляє.*

9-й студент.

*Україна в рідній мові
І в пісні прекрасній, -
Україна в рідній школі,
В майбутності ясній.*

10-й студент.

*Україна в чистих хатах,
І в сільській церковці,
У дитячому серденьку,
В розумній головці.*

11-й студент.

*Україна в ясних зорях,
В сонці, що над нами,*

*І в очах добрячих, ясних
Рідненької мами.*

Ведучий. Так, це вірно. Кожен із вас висловив свою думку. Дякую вам!
*«...Україна - це тихі води і ясні зорі, зелені сади, білі хати, лани золоті
пшениці... Україна -розкішний вінок із рути, барвінку, що над ним світять
заплакані золоті зорі».*

С. Васильченко

Ведучий. Кожна держава світу має свої символи. Що ж означає слово символ? Символ - це знак, умовне позначення якогось предмета чи явища. Наша Україна теж має свою символіку.

- Які державні символи України ви знаєте?

(Відповіді студентів).

Герб – символічний знак, ключ до історії, роду, міста, держави. Ще герб - це відмітний знак, картинка. Герби бувають різні: на них зображують рослини, звірів, птахів. Знак свідчить про те, чим славна держава, що символізує її могутність.

Зображення тризуба на території нашої держави має дуже давню історію. Наскальні малюнки, гончарні вироби, монети, прикраси, які розкопують археологи, свідчать про те, що тризуб був поширений тут ще у IV-I ст. до нашої ери, тобто 3-6 тисяч років тому...

За часів Київської Русі у X-XI ст. бачимо тризуб на золотих і срібних монетах князя Володимира Великого. Потім він стає ознакою державної влади для нащадків Володимира - князів Святослава і Ярослава Мудрого. Є він і в гербі дочки Ярослава - князівни Анни, яка стала королевою Франції.

Саме тому, що на землях України тризуб має безперервну тисячолітню традицію, він визнаний символом Української держави. Можна пофантазувати з приводу того, що саме символізує тризуб. Число три завжди вважалося числом казковим, чарівним. Пригадаймо лише казки, в яких зібрано мудрість народу за багато століть існування. Там можна знайти розповідь про трьох богатирів, про три бажання, які виконують чарівники, розповіді про три дороги, що лягають перед казковими героями тощо...

Тризуб означає триєдність життя - батько, мати, дитя, які символізують силу, мудрість і любов. Тризуб ще відображає і єднання трьох стихій - землі, води, повітря, без яких неможливе життя. Якщо придивитися уважно до герба, то можна ще й скласти слово з його частин - воля. Адже до волі завжди прагнув український народ.

Студент.

Герб

Наш герб - тризуб.

Це воля, сила й слава.

Наш герб - тризуб.

Недоля нас косила,

Та ми зросли, ми є,

Ми завжди будем,

Добро і пісню

Несемо ми людям.

Наталія Поклад

Ведучий. Державний прапор України - це національний прапор України, що являє собою прямокутне полотнище, яке складається з двох рівних за шириною горизонтально розташованих смуг: верхньої - синього кольору, нижньої - жовтого кольору, із співвідношенням ширини прапора до його довжини 2:3.

Жовтий колір - це колір пшеничної ниви, колір зерна, що дарує життя усьому суццюму на землі. Жовтий колір - ще й колір жовтогарячого сонця, без лагідних променів якого не дозрів би, не заколосився б життєдайний хліб.

Блакитний колір - це колір ясного, чистого, мирного неба. А хіба без живлющої матері-води визрів би й заколосився хліб? От вам і ще один блакитний колір - колір цариці-води!

Отже, жовтий колір - колір хліба, життя, а синій - це колір неба, миру. Тому, мабуть, народ України й вибрав поєднання цих кольорів для свого національного прапора.

Ведучий.

Наш стяг - пшениця у степах

Під голубим склепінням неба.

1-й студент.

Прапор

Прапор - це державний символ,

Він є в кожній державі;

Це для всіх ознака сили,

Це для всіх ознака слави.

2-й студент.

Синьо-жовтий прапор маєм:

Синє небо, жовте - жито;

Прапор свій оберігаєм,

Він святиня, знають діти.

3-й студент.

Прапор свій здійсмаєм гордо,

Ми з ним дужі і єдині,

Ми навіки вж - народом,

Українським в Україні.

Наталія Поклад

Ведучий. Найбільшим святом для українського народу став день 28 червня 1996 року - день прийняття Основного Закону - Конституції України.

У статті 20 цього документа записано: «Державними символами України є Державний прапор України, Державний герб і Державний гімн України».

Велична й трагічна історія пісні-гімну «Ще не вмерла України». Яскравим виявом патріотично-національних почуттів українців стала поява вірша поета і етнографа Павла Чубинського «Ще не вмерла України». Жодному іншому твору не судилося така велична і трагічна доля. Велична,

бо в ньому втілена споконвічна мрія народу стати суверенним, здобути волю, виражена незламна віра у відродження України. А трагічна, бо понад століття пісню-гімн переслідували, забороняли, знищували - але не знищили.

Функцію національного гімну пісня «Ще не вмерла України» виконувала протягом усього часу існування Української держави. Однак державне затвердження отримала лише згодом - 15 березня 1939 року - як офіційний гімн Карпатської України, що виникла 1939 року. Цим актом було підкреслено зв'язок традицій державності України. Але, на жаль, Карпатська Україна проіснувала недовго. Разом з її упадком гімн «Ще не вмерла України» був заборонений. Та настав час відродження, воскресіння. Воскресла Україна, відроджуються національні традиції, її символіка, патріотичні і духовні гімни, а серед них і «Ще не вмерла України». Тисячі і тисячі вірних синів народу з цією піснею на устах боролися за волю України. А сьогодні це символ, який затверджений Конституцією України. І, звичайно, найкращі сьогодні слова про її автора Павла Чубинського та композитора Михайла Вербицького.

Гімн

Слова палкі, мелодія вродлива...
Державний гімн ми знаємо усі.
Для кожного села, містечка, міста —
Це клич один з мільйонів голосів.
Це наша клятва, заповідь священна,
Хай чують друзі й вороги,
Що Україна вічна, незнищенна,
Від неї ясне світло навкруги.

Наталія Поклад

Студент. Народився Павло Чубинський 27 січня 1839 року в Борисполі поблизу Києва. У Петербурзі здобув юридичну освіту. Своє життя Чубинський пов'язав із вивченням народного побуту, збиранням і дослідженням українського фольклору. За наукові праці був удостоєний високих нагород. Визнання заслуг Чубинського в галузі народознавства супроводжувалося переслідуванням його як українського патріота, який мав сміливість демонструвати свою любов до України, її мови, культури. Найяскравішим виявом патріотичних почуттів автора було створення вірша «Ще не вмерла Україна», за що поет поплатився засланням в Архангельську губернію. Чубинський сім років був відірваний від України, «карався, мучився, але не каявся». Ні постійні переслідування уряду, ні заслання не змогли охолодити його відданості Україні. Помер Чубинський 26 січня 1884 року в Києві, а місцем вічного спочинку став родинний хутір.

Студентка. Михайло Вербицький - талановитий композитор, один з організаторів духовного і культурного життя на Західній Україні. Він - автор багатьох музичних творів. Та найбільшу популярність принесла Вербицькому героїко-патетична музика до вірша П. Чубинського «Ще не вмерла Україна». Коли звучить гімн твоєї держави потрібно стояти струнко, і тоді будеш називатися справжнім її сином.

(Звучить у грамзаписі Гімн України).

Ведучий. Завдання кожного справжнього громадянина України - знати, поважати символи своєї держави, не дозволяти глумитися над ними, пишатися тим, що ми живемо у вільній державі, маємо свої символи, закони, свою мову і культуру.

(Вірші декламують студенти, які раніше були підготовлені ними до заходу).

Україна — то край славний

Аж по Чорне море.

Україна — то лан пишній,

І степи, і гори.

І як мені України

Щиро не кохати?

Мене ненька по-українськи

Вчила розмовляти.

І як мені України

Щиро не любити?

Мене вчили по-українськи

Господа молити.

За свій рідний край і нарід

Я Господа молю:

Зішли, Боже, Україні

І щастя, і долю!

Ведучий. Шановні студенти пам'ятайте, Ви - наша надія, майбутнє України. Ми прикладемо багато зусиль для того, щоб майбутнє це було добрим і щасливим, щоб росли ви справжніми українцями із гарячими серцями, розумними головами, чистими помислами. Але й Ви повинні докладати зусиль до реалізації свого потенціалу на благо і щасливе майбуття нашої спільної Батьківщини.

(На закінчення діти читають обіцянку).

1-й студент.

Щоб цвіла Україна моя,

Ми даємо обіцянку нині,

Вчитись так, щоб набуті знання

Пригодились моїй Батьківщині.

2-й студент.

Присягаєм наш край рідний

Над усе любити,

Рідний нарід шанувати

І для нього жити.

3-й студент.

Присягаєм рідну віру

Завжди визнавати,

По-українськи говорити,

Молитись, співати.

4-й студент.

Як завтра день углядять люди,

Як зійде сонце золоте,

Так Україна жити буде!

Так наша доля процвіте!

(Усі учасники співають гімн «Ще не вмерла Україна»).